

2018'de Suriye: Aktörler, Çatışma Alanları, Muhtemel Senaryolar

*Ahmet Arda Şensoy
Enes Ayaşlı*

2018'in ilk günlerinde, 7. Yılıni doldurmaya yaklaşan İç Savaş bağlamında Suriye, sahada sayıları ve hakimiyet alanları her geçen gün değişen çok sayıda askeri grubun savaş alanı olmaya devam ediyor. Hama'nın kuzey kırsalında rejim güçleri ve muhalif gruplar arasında devam eden çatışmalar, Hama'nın doğusunda varlığını sürdüren DEAŞ militanlarına manevra kabiliyeti sağlamakta. Muhalif grupların rejimle girdiği yoğun çatışmalardan faydalanan DEAŞ terör örgütü, Aralık ayında hakimiyet alanını genişletti. Es Sa'an'ın kuzeybatısında küçük bir bölgeyi elinde tutan örgüt, sınırlarını Kuzey'de El Mukeymin bölgesine kadar çıkardı. Rejimin DEAŞ militanları ile ad hoc işbirliği, iki tarafın eş güdümlü saldırıları ile açık bir şekilde görülebiliyor. Rejim güçleri Han Şeyhun'un doğusunda ilerleyişini sürdürürken, muhaliflerin güçlü direnişiyile karşı karşıya kalıyor. Hizbullah ve İmam Ali Müfrezeleri'nin dikkate değer desteğiyle ilerleme

kaydeden rejim güçlerinin niceliksel üstünlüğü ve nispeten yüksek saldırı kapasitesi, kısa aralıklı sık taciz ateşleri ve yoğun top saldırılarıyla muhalif grupları zor durumda bırakıyor. Buradaki harekâtın asli amacı, İdlib'in doğusundaki Ebu Zuhur'a ilerleyiş sağlamak. İdlib'in güneyinde rejim müttefiklerinin hava saldırılarıyla eş zamanlı ilerleyişi ve doğudaki Hanasır'dan kuşatma harekâtı düzenlenmesi durumunda Ebu Zuhur Askeri Havaalanı ele geçirilebilir.

Şam'ın doğu kırsalında da çatışmalar sürüyor. Muhalifler son bir ayda Ceyrud'un batısına ilerlerken, El Dumeyr ile olan bağlantı rejim güçleri tarafından kesildi. Kasım ayından itibaren rejim ve müttefiklerinin yoğun bombardımanı altında bulunan ve insani yardımın ulaştırılmakta zorlanıldığı Doğu Guta'nın Harasta bölgesinde, rejim ve muhalifler arasında karşılıklı el değiştirmeler devam ediyor. 1 Ocak sabahına karadan karaya yollanan füzelerin gölgesinde uyanan

Harasta ile havan saldırılarının hedefi olan Erbin arasındaki alana rejim güçleri yoğun saldırılar düzenliyor. İdlib'teki stratejinin aksine, rejim güçleri bu bölgede bir yarma harekâtı düzenleyerek, muhaliflerin gücünü dağıtmayı hedefliyor. Güneydeki Yermük havzasında konuşlanmış olan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) gruplarının Doğu Guta'ya takviye kuvvet yollamayacağı aşikâr. Keza Yermük'teki ÖSO birliklerinin başlıca hedefi DEAŞ militanlarını bölgeden temizlemek. Bu bağlamda DEAŞ'ın bölgeyi Ocak sonuna dek terk etmesi için bir nota verildi. Şam yönetiminin bu bölgedeki DEAŞ militanlarına yönelik bir hamlesinin olmaması, Hama'nın doğusunda sağlanan esnekliğin Yermük Havzası'nda da sağlanması gibi faktörler, DEAŞ'ın sahip olduğu küçük bölgelerin kısa vadede büyümesine ve DEAŞ'ın hakimiyet alanının göreceli artışına sebebiyet verebilir.

% 65lik bir kısmının muhaliflerin kontrolü altında olduğu Deraa'nın batı bölgesindeki DEAŞ varlığı da sürüyor. Tasil bölgesini elinde tutan örgüt, Golan Tepeleri'ne en yakın bölgede konuşlanmış durumda. Deraa bölgesindeki muhalif gruplarsa fil füzeleri ve havan toplarıyla saldıran rejim güçlerini geri püskürtme stratejisi izliyor. Şam'ın güneybatısındaki Hizbullah destekli rejim güçlerinin ilerleyişi bu bölgede önem arz ediyor. Beyt Jin kasabasını ele geçiren ve Hermon dağının eteklerine konuşlanmış olan militanlar, İsrail'i Suriye sahnesinde daha aktif rol oynayan bir aktör haline getirebilir. İsrail'in, Şam'ın batısındaki Hizbullah'a ait silah tedarik merkezini vurduğu haberi ve İsrail'in başta ABD olmak üzere uluslararası kamuoyuna baskı oluşturmaya çalışması, bahsi geçen sürecin habercisi niteliğindedir.

İdlib güney kırsalı ve Hama'nın kuzeyinde yoğunlaşmış olan çatışmalar incelendiğinde, 2018'in ad hoc işbirlikleri ile bölgesel kazanımlar sağlama dönemi olacağı öngörülebilir. Rejim güçlerinin, müttefiklerinden gelecek olan yardıma her zamankinden daha çok ihtiyacı vardır. Rejim destekçisi militan grupların sahada tek bir merkezden yönetilmesi rejim güçlerini muhaliflere oranla daha güçlü kılmaktadır. Bu bağlamda Deraa, Humus, Şam, İdlib ve Halep'teki tüm askeri grupların bir araya gelmesi ve tek komuta kademesinden yönetilmesine yönelik Suriye Geçici Hükümeti tarafından atılmış olan adım, 2018'de sahadaki dengelere etki edebilecek niteliktedir. Yol haritalarında belirgin farklılıklar olan muhalif grupların ne derece birlikte hareket edebileceğini ilerleyen süreçte göreceğiz.

Eylül ayındaki Astana görüşmelerinde ilan edilen çatışmasızlık bölgelerinden biri olan Doğu Guta'daki durum da önümüzdeki günlerde önem arz etmeye devam edecek. Feylak-ül Rahman ile rejim güçleri arasındaki çatışmalarda yarma hareketinin şimdilik sonuç vermediği ortada. Rejimin insani ve tıbbi yardımın Doğu Guta'ya ulaşmasına müsaade etmesinde Astana'daki uluslararası aktörler; bölgenin kim tarafından kontrol edileceğinde ise müttefik güçlerden gelecek destek kritiktir. Deraa'daki durumun olası İsrail-İran vekalet savaşına dönüşmesi ihtimali ise, ÖSO'nun Güney Cephesi'nde meydana gelecek birleşme hareketi, uluslararası koalisyonun sahadaki etkinliği, İran'daki iç gelişmeler ve Soçi'de atılacak adımlara bağlıdır.

Deyr ez Zor bölgesi ise 2018'e görece sakin girmektedir. Son 2 ayda kuzeyden ABD destekli YPG'nin, doğudan ise rejimin ve

Şii milislerin, DEAŞ'ın Suriye'deki son topraklarına yönelik hızlı ilerleyişi ve DEAŞ'ın Suriye'den (çöl bölgesi, Hama'nın kuzeyinde bazı köyler ve güneydeki Tasil hariç) atılması sonrası, rejim ile YPG güçleri arasında muhtemel çatışmalar beklenmekteydi. Özellikle bölgedeki petrol kaynaklarının varlığı, rejimin Deyr ez Zor, Mayadin ve Ebu Kemal çevresinden kolay kolay vazgeçmeyeceğine işaret etmekteydi. Ancak ABD hava desteğinin YPG'ye sahada sağladığı stratejik üstünlük, petrol kaynaklarının kontrolü noktasında rejimi eli boş bıraktı. Nihai olarak rejim ve müttefiklerinin bu bölgenin PYD'de bulunmasından memnun olmayacaklarını tahmin etmek zor değildir. Bu noktada, hem rejim hem de Rusya için öncelikli meselenin Deyr ez Zor bölgesi değil, İdlib'in geleceği ve muhalifler mevzusu olduğunu da unutmamak gerek. Silahlı muhalefetin geleceği belli olmadan, Rusya'nın ve rejimin Fırat'ın doğusundaki petrol kaynaklarına ve PYD kontrolündeki topraklara karşı harekete geçmesi pek muhtemel görünmemektedir.

İdlib'in kuzeyinde ve Afrin'de ise şimdilik ciddi bir hareketlilik olmasa da bölge büyük fırtınalara gebe durumdadır. Türkiye'nin Atme'den Dare İzze ve Halep'in kuzeybatısındaki Anadan'a kadar olan bölgeye yerleşmesi ve gözlem noktaları kurması, Astana sürecinin sahaya yansımalarının dışında, sürekli dile getirilen Afrin operasyonunun da ön hazırlığı şeklinde yorumlanabilir. Bu gözlem noktalarına karşı, Afrin'den dönem dönem taciz ateşi açılması ve bunlara karşılık verilmesi hariç sahada önemli bir hamle görülmemektedir. Türkiye'nin bölgeye yaptığı asker ve zırhlı araç sevkiyatlarına ait resimler ve videolar sosyal medyaya yansımış olsa da bunlar

şimdilik olası operasyonlara hazırlıktan öte bir anlam taşımamaktadır.

Türkiye'nin Afrin'e olası bir operasyonunun önünde farklı engellerden bahsedebiliriz. PYD/YPG Terör Örgütünün Afrin'de hem Rusya hem de ABD tarafından koruma altında olması operasyonun önündeki en büyük engel olarak görünmektedir. ABD'nin Fırat'ın batısında PYD üzerinde ne derece etkili olabildiği tartışılır olsa da Rusya'nın etkisi ve desteğinden net bir şekilde bahsedebiliriz. Bu noktada Türkiye'nin PYD'yi köşeye sıkıştırması için Rusya ile masaya oturması ve Afrin konusunda anlaşması gerekmektedir. Türkiye'nin masaya muhaliflerin uluslararası arenada tek destekçisi olarak oturması, İdlib konusunda beklentileri olan Rusya'nın Türkiye ile uzlaşmaya sıcak bakmasına sebep olabilir.

Fırat Kalkanı bölgesinde ise Türkiye'nin bölgeyi yeniden yapılandırma çalışmaları ve ÖSO gruplarının tek çatı altında birleşme çabaları dikkate değer konular olarak yer almaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz ve ÖSO'ya bağlı alt grupların "Milli Ordu" adı altında birleşmesi süreci, sahada muhalifler adına olumlu bir gelişme olarak görülebilir. 2011'den beri muhalif grupların sahada ortak hareket edememesi rejim ve Şii milislere karşı ciddi bir handikap yaratıyordu. Şimdilik Fırat Kalkanı gruplarını kapsayan bu gelişmenin, İdlib'teki grupları da çatısı altına alması ise çok daha büyük bir etkiye sahip olabilir. Ancak böyle bir girişime Tahrir-uş Şam'ın yaklaşımı kritik olacaktır. El Kaide'den biatını çektikten sonra yerleşmeye ve küresel cihad açısından ayrılarak diğer gruplar nezdinde de Suriye direnişinin önemli bir bileşeni haline

gelmeye çalışan Tahrir-uş Şam'ın böyle bir girişime dahil olması pek muhtemel görünmemektedir. Belirtmelidir ki, bu adıma karşı açık bir tavır almaması bile ciddi bir kazanım olarak muhaliflerin hanesine yazılacaktır. Bu konuda olumlu/olumsuz yaşanabilecek gelişmeler, Suriye Geçici Hükümeti'nin silahlı muhalefet üzerindeki tanınırlığını, gücünü ve kontrolünü göstermesi açısından takip edilmesi gereken bir konu olarak önümüzde durmaktadır. Geç kalınmış bir hamle olsa da silahlı muhalif grupları tek çatı ve tek komuta merkezi altında toplamak, muhalefetin geleceği için de belirleyici bir niteliğe sahip olabilir.